

Tháng mười chưa cười đã tối

NHỮNG ĐÊM DÀI ĐẠI DỊCH

Nguyễn Anh Tuấn

Trong tháng ngày qua, xem lại các email cũ trước khi delete, chợt thấy lại vài vầng thơ hay. Nó làm tôi dừng lại . . . "*Có bông hồng nở bên bờ dậu*" trong bài thơ "**Đông Kinh Tháng Tám** " của Phùng Quân .

Nhìn qua hàng rào nho nhỏ sơn trắng trước nhà, cũng có "*Tháng Tám*" đi qua, cũng có những nụ hồng rực rỡ trong nắng hè .

Buổi chiều ta về qua con đường
Có bông hồng nở bên bờ dậu
Nhớ hôm xưa có con chim về đậu
Trên cành hồng như một loài sâu
Tháng Tám Đông-Kinh mưa nhiều
Tại ta buồn hay trời quen mưa ngâu
(ĐÔNG-KINH THÁNG TÁM, PHÙNG QUÂN 1973)

Trời Đông Kinh tháng tám có bông hồng nở bên bờ dậu, có con chim về đậu.
Tháng tám trời Đông Kinh có mưa.

Tháng tám ở Đông Kinh còn có O-Bon. Tháng tám ở Đông Kinh người ta bắn pháo bông (hanabi) dọc theo bờ sông Sumida, khu mà ngày xưa người ta gọi là "Shitamachi, 下町" (downtown).

Tháng tám ở Cali không có một cơn mưa, nên chim không về. Đất đá khô cằn như lòng người ly tán .Bây giờ tháng tám đã đi qua và khí hậu đã lạnh dần. Đêm nay nhiệt độ xuống khoảng 55F (13C) phải đắp chăn mà ngủ. Đêm qua (09/28/2021) trong những ngày còn lại của tháng 9, lần đầu tiên trong nhiều năm, một cơn mưa nhỏ rơi nhẹ trên vài thành phố ở phía Bắc vùng San Francisco Bay Area. Livermore, thành phố nơi tôi ở chỉ có vài giọt mưa. Nhưng cũng đủ gợi lại những cơn mưa đầu thu ở Đông kinh, mà người ta gọi là "Akisame" (秋雨) . "Akisame" thường là những cơn mưa kéo dài ảnh hưởng bởi những trận typhoon

thối từ Thái Bình Dương. Ở đây thì mưa không kéo dài như mọi người mong muốn. Thì thôi, cứ xem đó là "Mưa Thu", Akisame. Mùa thu đến rồi chẳng ? Đọc lại bài thơ làm năm xưa mà cảm thấy mùa thu đã về ở đầu ngõ :

*Trời mùa thu buồn như đời ở trọ
Lá thơ tình ,anh viết mãi chưa xong*

Những ngày tháng "Shelter- In- Place", nghe lại những bài hát cũ , đọc lại những văng thơ xưa. Nghe lại tiếng Violin, guitar, bài hát "Mr. Lonely" trong chương trình Jet Stream của ông Jo Tetsuya (城哲也) mà tôi thường nghe trong những đêm học khuya, năm đầu đến Nhật. Cám ơn Hỷ- san đã dành thì giờ chơi lại bản "Mr. Lonely" và gửi cho. Rất tiếc tôi không tìm thấy email "Mr. Lonely" mà Hỷ- san gửi cho tôi để attach trong bài này.

Cám ơn anh Hiền đã nhắc lại giọng nói "tuyệt vời " của ông Jo Tetsuya. Dù ngày nay ông không còn nữa, nhưng chương trình của ông trong những đêm về sáng, trong cái lạnh mùa đông Tokyo vẫn còn trong trong anh , trong tôi . Chương trình của ông đã làm ấm lòng những người xa nhà mới lớn như anh, như tôi và các bạn cùng trang lứa.

[JAL ジェットストリーム 城達也 CA 機内放送 - YouTube](#)

Rồi có những khi cần đầu bút, bông bành như đám mây chiều Đông Kinh, thư thả bay đến tận trời Tây mà mơ tưởng đến "*người yêu xóm học*".

*hỡi người yêu xóm học
để sương thấm bờ đêm*
(Chưa Bao Giờ Buồn Thế , Cung Trầm Tưởng)

Cuối năm đi trường, tôi bỏ lại sau lưng những kỷ niệm của khung trời Đông Kinh với lá vàng rục rở ở "Gaien" (外苑) khi mùa thu đến, hay anh đào nở rộ trong vườn ngự uyển Shinjuku (新宿御苑) khi gió xuân về .

Con đường mùa thu ở Gaien" (外苑) gần nhà ga Sendagaya (千駄ヶ谷) nơi tôi ở trong năm học Nhật ngữ.

Để biết rằng trời mùa đông Paris hay trời mùa xuân Đông Kinh, nơi đâu cũng có những cuộc tình chia ly !

Trời mùa đông Paris

Suốt đời làm chia ly.

(Chưa Bao Giờ Buồn Thế , Cung Trầm Tưởng)

Cái tuổi học trò lúc đó đầy mộng mơ, đầy thơ tình của Cung Trầm Tưởng, của Nguyên Sa .

Và rồi tuổi đời chông chất , cái mộng mơ bay nhảy ngày xưa không còn trong đời sống hiện thực. Quần quật với cuộc sống. Sáng vác ô đi, chiều vác ô về. Tối làm homeworks với con. Mấy chục năm qua, cuộc sống như "sáng, mặt trời mọc ở hướng đông, và, khi chiều xuống, mặt trời lặn ở hướng tây". Rồi ngày về hưu cũng đến. Con cái lớn lên, đi làm , lập gia đình. Nhà cửa đã trở thành một "empty nest". Thỉnh thoảng, bạn bè gặp lại nhau. Rủ nhau đi ăn một tô phở, nhắm nháp một

tách cà phê, nhìn thiên hạ qua lại bên khung cửa. Và rồi, Covid-19 xảy đến, ai ở nhà ấy. Những buổi phở và cà phê không còn nữa. Tôi gọi phone hỏi thăm một anh bạn, anh làm gì cho qua ngày khi bị "cấm trại" như lúc này. Anh trả lời bằng cách đọc lên hai câu thơ :

*Phim Đại Hàn .. anh coi hoài không chán
Ngày qua ngày .. không ngán với Kim Chi*

Tôi bật cười, mừng cho anh. Nhưng đâu phải ai cũng được "hồn nhiên " như anh, đâu phải ai cũng có cái duyên được "xuất thế" như anh. Những biến động về chính trị, những âm ỉ về vấn đề màu da còn lẫn quẩn đâu đây, những cháy rừng "hừng hực " cả trời Cali. Làm sao tôi có thể " hồn nhiên ", "xuất thế " được như anh. Anh có nói với tôi "*Thôi, hơi đâu mà suy nghĩ mấy cái chuyện ngoài tầm tay của mình. Mình không làm gì được cả !*".

Cái lý của anh mà tôi nhìn thấy là "vui sống với hiện tại ".

Anh làm tôi thức tỉnh với những điều mình đã biết, nhưng lại thờ ơ, không chịu tìm hiểu thêm và bỏ những cái biết vào trong một góc nào đó của tâm hồn và không bao giờ dùng nó.

Một anh bạn ở Seattle gửi cho tôi đọc một bài viết về "*Sức Khỏe Tinh Thần*" rất hay và bổ túc thêm như "*thừa nhận sự bất định (accept uncertainty)*" , "*Chọn sự thật thay vì chọn sợ hãi*" , "*Giảm đọc tin tức đến mức tối thiểu*" , "*Tìm ý nghĩa trong từng việc nhỏ*" .

Những điều này đã gợi lại cho tôi cái khái niệm về cuộc sống của người Nhật, một khái niệm sống cho mình được an vui trong giờ phút hiện tại, trong cái mình có. Đó là khái niệm của "*Ikigai*".

Ikigai được viết trong tiếng Nhật là: 生き甲斐 (甲斐, giáp phi) . Khái niệm này có lẽ được hình thành qua cái khái niệm sống của Phật Giáo (you must live in the moment and appreciate the life that you have. Be grateful, be thankful, and spend everyday working towards nirvana), và Thần Đạo (Shinto, 神道) .

Cùng một thông điệp về quan niệm sống, nhưng trong Thần Đạo, người ta nhấn mạnh vào **những điều nên làm** hơn là tin vào những giáo điều. (Picken, Stuart D. B. (1994). *Essentials of Shinto: An Analytical Guide to Principal Teachings*.

Westport and London: Greenwood. ISBN 978-0-313-26431-3)

Và trong Shinto người ta không đề cập đến kiếp sau. Có thể vì lý do đó nên người Nhật khi qua đời thì lễ an táng được cử hành theo nghi lễ Phật Giáo.

生き (iki) tạm dịch là "đời sống", 生き甲斐 (Ikigai), nhiều sách dịch là giá trị của cuộc sống (the value of life).

Tuy nhiên, tôi có cơ hội đọc được một số bài nói về "Ikigai" và từ đó tôi có một định nghĩa cho riêng mình: *"đó là niềm vui trong cuộc sống, là làm những gì mang lại cho mình niềm vui hướng thượng và xây dựng"*. Đó là "Ikigai".

"Ikigai" chắc không có gì mới mẻ, vì đó là điều ai cũng biết, có thể đã nghe hay đọc qua các bài viết về Phật Giáo hay Thần Đạo.

Nhưng có lẽ có ít người viết lên cho thành văn tự để cho mình đi theo. Vì có nghe qua, có đọc qua, nhưng không làm, thì dễ quên, và câu chuyện sẽ không đi đến đâu. Tôi viết xuống cho riêng mình, cái "Ikigai" của mình. Dù chỉ vài hàng chữ, nhưng điều đó như re-enforce mình tiến bước trên con đường mà mình muốn đi.

Tôi gửi cho anh những điều tôi nghĩ. Anh đọc xong và phone cho tôi, *"Tuấn ơi, nhận được email của "và" gửi cho tôi nói về "Ikigai". Tui đồng ý với "và" là có lẽ không có "Ikigai" của ai giống "Ikigai" của ai, như người ta thường nói "Trăm người trăm ý"*.

Anh tiếp tục *"Tui thích cái quan niệm mà "và" viết, "Phật Giáo quan niệm là hãy vui sống với hiện tại, cảm ơn đời và hãy sống chân thiện để đạt đến niết bàn"*.

Tiếng "**và**" của anh làm tôi giật mình. Nó đem tôi lại cái thuở của thời ấu thơ. Tôi còn nhớ khoảng lớp ba, lớp nhì, ở quê tôi, bạn bè thường gọi nhau là "**và**" thay vì "bồ" hay "mày". Như "Tôi nói cho "**và**" nghe, ở nhà tui có nuôi bầy gà, ngày nào nó cũng đẻ trứng, tui phải ra vườn đi lượm trứng. Hôm nào "**và**" ghé nhà tui lấy một mớ trứng về ăn nhe". Đại để là như vậy. Hình như đại danh từ "**và**" đã biến mất trong tiếng Việt ngày nay. Nhắc lại như là một kỷ niệm đẹp của những ngày còn ấu thơ. Có những cái mà mình nhớ mãi dù ngày nay không còn nữa!

Tôi cười và trả lời *"Đó là sách viết về quan niệm sống của Phật Giáo. Tôi chỉ trích dẫn lại. Nếu "và" nghĩ là có kiếp sau, có niết bàn (nirvana). Vậy thì "và" nghĩ sao nếu "và" có một đời khác ở kiếp sau"?*

Anh suy nghĩ một lát, rồi nói "*Kiếp này chưa xong, mà đã nói chuyện về kiếp sau. Nhưng thôi, "và" hỏi thì tui xin trả lời trong cái điều mà nó cắn rứt mình mãi là tui ân hận và cảm thấy hối tiếc về những chuyện xảy ra trong quá khứ. Đó là, có những chuyện đáng làm thì mình không làm. Và ngược lại, có những chuyện không nên làm thì mình lại làm. Những chuyện làm và không làm đó đã gây bao phiền toái và nhọc nhằn cho chính mình, người thân, bạn bè, những người chung quanh mình. Tui ân hận mãi cho đến ngày hôm nay*". Tui hỏi "*Nhưng những chuyện đó đã xảy ra trong quá khứ, "và" đâu có làm gì được hơn. Vả lại, kiếp sau là một chuyện khác!*". Anh buồn buồn trả lời "*"Và" nói rất đúng.. là tui không làm gì được những điều đã xảy ra trong quá khứ. Hy vọng kiếp sau, nếu có, tui **không** mơ ước được lên niết bàn, chỉ xin được làm người cũ, để được làm đúng hơn, hay hơn đối với những người chung quanh mình, biết hay không biết, mà mình đã gây bao đau buồn đến họ, dù đó là một lời nói hay một hành động. Những điều này như là một sự tạ tội mà mình đã làm trong kiếp trước. Tui muốn đem lại niềm vui, nỗi hân hoan đến họ, và tui muốn vui sống với những thiên nhiên mà trời ban cho ta*".

Tôi trầm ngâm nghe lời anh nói. Trời bên ngoài tối dần. Có những đàn chim Kamome (カモメ) bay ngang [in](#) h ỏi như gọi nhau mau về tổ. Chiều hôm tối rồi.

Thung Lũng Hoa Vàng
Mùa Lễ Tạ Ơn 2021

Nguyễn Anh Tuấn